

ТОШКЕНТ

ОҚШОМИ

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети ва халқ депутатлари шаҳар Советининг органи

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган.

№ 80 (6. 869)

1989 йил 6 апрель, пайшанба

Баҳоси 3 тийин

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ИДЕОЛОГИЯ КОМИССИЯСИДА

Идеология комиссиясининг Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети биринчи секретари Р. Н. Нишонов расмийда ўтган навбатдаги мажлисида ўзбек тилини, миллий тил-рус тилини ҳамда икки тиллиқликнинг бошқа шакллари ривожлантириш истиқболлари кўриб чиқилди.

Муҳокама чоғида республикада тил муаммоларини ҳал қилиш, барча миллатлар ва миллий гуруҳларга она тилдан фойдаланишда ўз эҳтиёжлари қондирилишида уларнинг амалдаги тенглигига эришиш юзасидан иш олиб борилаётгани таъкидлаб ўтилди. Шу билан бирга ўтган йилларда республиканинг тил билан боғлиқ турмушда жамоатчиликни ташвишга солаётган бир қанча муаммолар кўндаланг бўлди. Меҳнатқилар мактабларида ўзбек тилини ривожлантиришнинг баъзи салбий тенденциялари, ун қўлланиш соҳасининг торайиши ва иқтисодий асосларнинг қечилиши билан боғлиқ ташвиш изҳор қилинмоқда.

Комиссия мажлисида ўзбек тилини янада ривожлантириш тизимини янада шакллантириш, фойдаланиш соҳасини кенгайтириш учун унга республикада давлат тили статусини бериш мақсадаги мувофиқ, деган фикр айтилди. Шу билан бир вақтда комиссия аъзолари ўзбек тилига давлат статуси берилиши бошқа миллатлар ва миллий гуруҳларга нисбатан янада тенгликда, таълимда, турму-

шда ва фаолиятида ҳуқуқий жиҳатдан асло тўсиқ бўлма-лиги, она тилидан фойдаланиш имкониятлари қамқилинишига, Ўзбекистоннинг ўзида ҳам, шунингдек, бошқа республикалар билан ҳам социал-иқтисодий алоқалар нормал маромининг бузилишига олиб бормаслиги лозимлигини ўз нутқларида алоҳида таъкидлашди. Тилга янги сифат ҳолати бериш бир қанча қиёқор чора-тадбирларни пухта ўйлаб, босқичма-босқич амалга оширишни талаб қилиши уқтириб ўтилди.

Идеология комиссияси республика ҳаётида ўзбек тилининг ролини янада оширишнинг биринчи навбатда бажарилиши лозим бўлган чора-тадбирлари тўғрисидаги таклифларни кўриб чиқди ва уқуман маълумлади.

Шу билан бирга кўп миллатли республика нормал ҳаёт феолиятини таъминлаш вази-фалари, Ўзбекистон ажралмас қисми бўлган федератив давлатимизда интеграция жараё-ларининг тобора кучайиб бо-раватганини республикада ҳақилар миллатларро алоқа-воситаси сифатида иқтиёрий равишда қабул қилган рус ти-лидан эркин фойдаланиш тў-ғрисида гаҳмўрлик қилишни зарурат қилиб қўймоқда.

Тўб аҳоли вакиллари рус ти-лини ўрганишни ахшилла-шда ўзбек тилини, республи-када ашветган бошқа ҳақилар тилларини билмайдиган киши-ларнинг бу тилларни ўрганиш-

лари учун шароит яратиш, она тилидан фойдаланишда рес-публикадаги барча ҳақиларнинг эҳтиёжларини тўлақон қонди-риш тадбирларини ишлаб чи-қиш мақсадаги мувофиқ деб топилиди. Шу муносабат билан «Тиллар» комплекс програм-масини ишлаб чиқиш, икки тиллиқлик ва кўп тиллиқлик муаммолари юзасидан муво-фиқлаштирувчи илмий кенга-ш ни тузиш истиқболлари муҳо-кама қилинди.

Муҳокама чоғида билди-рилган фикрлар ҳисобга оли-ниб, тегишли қонун лойиҳа-сини тайёрлаш ва уни умумха-лқ муҳокамага қўйиш масала-сини кўриб чиқиш учун Ўзе-бекистон ССР Олий Совети Пре-зидиумига топширишга қарор қилинди.

Масалани муҳокама қилишда Ўзбекистон Компартияси Мар-казий Комитетининг секретари М. Х. Холмуҳамедов, Бухоро область партия комитетининг иккинчи секретари Ю. М. Се-ков, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети идеология бўлимининг мудири Ш. С. Зиё-мов, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице-прези-денти Э. Юсупов, «Ҳақиқати Ўзбекистон» газетасининг ре-дактори Ш. Нисов, Ўзбекистон ССР телевидение ва ра-диотелевизион Давлат комите-тининг раиси Н. Е. Гойбон, Ҳама номли ўзбек давлат академик драма театрининг артисти, СССР халқ артисти З. Мухаммаджонов қатнашди-лар.

ҲАМЗА ҚАЛЪЛАРДА ЯШАМОҚДА

Ўзбек совет адабиётини ривожлантиришда, Ўзбеки-стонда Совет ҳокимиятини ўрнатилиш ва мустақамлашда Ҳамза Ҳақимзода Ниязийнинг роли бебаҳодир. Аз-зо-ғиб сўз устаси ўзининг бутун ҳаёти билан энг аввало ҳаёти билан революцияга хизмат қилди. Ҳамзанинг ис-теъоди кўп қирати: у маъ-рифатпарвар, машоққ, бас-такор, драматург, педа-гог, янги дунё граждани бў-либ, ана шу янги дунёни ку-ришда ўзи иштирок этди ҳамда революцияга ишонч унинг барча асарларига ил-ҳом бахш этди. Ҳамза ижо-дининг қайси бир қиррасига назар ташламоқда, у кўз олдимизда аввало жонақон ўқининг гуллаб-яшнаши рус халқи билан дўстликка бо-ғлиқ эканлигини кўра билган буюк интернационалист си-фатида намоян бўлади. Ҳо-зи, янгилаш ва қайта ку-риш даврида ҳам Ҳамза ижоди ва иқтисодий фаоли-ятининг аҳамияти буюқдир. Унинг ўлмас асарлари за-монавий руҳда ва актуал янграмоқда, улар жўқин революцион давримизга ҳам-оҳандир.

Ҳамза Ҳақимзода Ниязий туғилган кунининг 100 йил-лигини ўқтазиш тақдирини комиссиясининг Тошкентда бўлиб ўтган мажлисида шу ҳақда гап борди.

Мажлисини Ўзбекистон Компартияси Марказий Ко-митетининг биринчи секре-тари Р. Н. Нишонов олиб борди.

Ўзбекистон ССР Минис-трлар Совети Раисининг ўринбосари С. У. Султонова, юбилей комиссиясининг секретари Л. П. Қаюмов, республика Ёзувчилар сою-

зи правлениесининг бирин-чи секретари О. Елубов, Ҳамза район партия комите-тининг биринчи секретари Ф. Н. Нажиmiddинов, Фар-ғона область иқтисодий комитетининг раиси Х. Мақитов, Граждан авиацияси бошкар-маси бошлигининг биринчи ўринбосари А. М. Тарсуков мажлисида ахборот берди-лар.

Юбилейга бағишланган тадбирлар бутун Ўзбекистон-да ўқтазилиши таъкидлан-ди. Ўрта Осиёнинг барча республикалари ва Қозғис-тонда озодлик қўйиши, санг-таров, граждан, ватанпар-вар ширари зур ҳур-матини ифодалаб, револю-ция жарчили юбилей-ни таъинлаш ишонлаш-та тадбирларни қўйилмоқда. Бир қанча қардош республи-каларда ҳозиринг ўзлабқ адабий кечалар, китобхон-лар конференциялари, ҳам-захонлиқлар ўқтазилади. Чу-нон, Қозғистоннинг ҳар-вақтлар ширарини ўқтазиш бўли-лишланган Туркистон шах-ридаги мактаблардан бирда Ҳамзанинг жамоатчилик му-зейи учун материаллар тўп-ламоқда. Ўзбекистон Фан-лар академияси ҳодимлари мазкур мактабга ҳужжатлар, фотосуратлар ва китоблар-нинг бир қисмини топширди-лар, Тошкент адабиётшунос олимлари гуруҳи билан бе-риш учун қоқоз дўстлари ҳу-зурига боришга тайёргарлик қўймоқда. Турканистонда бир вақтлар бу ерга Ҳамза келган афғонезд маршрuti бўйлаб сафар қилишга тай-ёргарлик қўймоқдалар. То-ўжистонда озодлик қўйи-ши талланган асарлари тўп-лама нашр этилди, янги ку-ларда Душанбеда юбилейга

бағишланган илмий-назарий конференция очилди.

Комиссия Ўрта Осиё ре-гиони барча республикалари га мактаб ўйлаб, ана шу республикалар билан кели-шиб олинганда жамоатчи-лиқни, ижодкор ва илмий эишларни қайтарини кенг жалб этиб, ҳамма жойда бир қанча тадбирлар ўқта-зиш истиқтини билдирди.

«Ҳамза» номасида июнь ойида ўқтазиладиган таъни-ланган ҳақда таъриб бе-рилди. Москвадаги Люблин ва Таганка районлари билан Тошкент шаҳрининг Ҳамза району ва Фарғона области-даги Ҳамза шаҳри ўртасида дўстона оталиқ алоқалари ўрнатилиш тўғрисидаги ахбор-от тингланди.

Мажлис қатнашчиларига ширининг ватани — Фар-ғона областида, ҳусусан Ҳам-заобод ва Ўқонда тайёргар-лик ишлари қандай бораёт-ганини ҳақда ахборот бе-рилди. Қурилиш ва ободон-чиликка доир барча ишлар-ни муддатда ва сифатида тугатлаш зарурлиги уқтириб ўтилди.

Мажлисида асосий таъни-ланган ўқтазиш вақти аниқланди. Тошкентда 20 май кунин Навоий номли Давлат академик катта теат-ри биносиде юбилей кечаси ўқтазилади, унда барча итти-фодшор республикалардан, чет мамлакатлардан келган меҳмонлар қатнашадилар. Сунгра таънавалар шир ваъанида давом этади. Мос-квада Союзлар уйининг Ко-лонна залида 24 май кунин ўқтазиладиган таънавали кеча юбилейин байрам қилиш-нинг яқунловчи тадбири бў-лади.

(ЎЗТАГ).

Тонгги газеталарда

© КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. С. Горбачевнинг Куба Республикасига расмий дўстона визитига доир хабарлар, Куба пойтахтида имзоланган СССР билан Куба Республикаси ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги Шартнома, ўртоқ М. С. Горбачевнинг Куба Республикасига расмий дўстона визити муносабати билан қачирилган Куба Халқ ҳокимияти миллий ассамблеясининг тантанали сессияси ҳақида ҳисобот, Совет—Куба музокаралари ҳақида ахборот эълон қилинган.

Кеча ўртоқ М. С. Горбачев совет раҳбарининг визитини ёритётган журналистларнинг иттифосига кўра Халқ ҳокимия-ти миллий ассамблеясининг тантанали сессиясида сўнг Конгресслар саройида улар билан учрашди. Матбуот кон-ференциясида Ф. Кастро иштирок этди. Матбуот конферен-цияси ҳақидаги ҳисобот ҳам бугунги газеталар саҳифаларидан ўрин олган.

© Марказий сайлов комиссиясининг 1989 йилдаги СССР халқ депутатлари сайлов яқунлари тўғрисида ахборот бе-рилган.

© Апрель ойининг ўрталарида Тошкентда Ўзбекистон пар-тия-ҳўжалик активларининг йилгилиш бўлиди, унда КПСС Марказий Комитетининг савдоини ташкил этишда ва хизмат соҳасида тартиб ўрнатишга онд энг зарур тадбирлар тўғри-сидаги 1988 йил 4 июль қарорининг наваб кутиб туришлар-ни тугатиш қисми қандай бажарилаётганини кўриб чиқи-лади.

Бугун «Совет Ўзбекистони» газетасида шу йилгилишда қили-надиган доқладанинг тезислари эълон қилинган.

ХАЛҚНИНГ КУЧИ — АҲИЛЛИКДА

Биз, партия, уруш ва меҳ-нат ветеранлари бир гу-руҳ ёш ишчилар, қишлоқ меҳнатчилари ва зиёлилар-нинг лавояндалари мурожа-ат қилишди. Улар шаҳар бўйлаб студентлар ўртасида гулгуллар, кўчаларда, май-донларда қишлоқлар бўлаёт-ганлиги тўғрисида тарқала-ётган миш-мишлардан таш-вишга тушмоқдалар. Ётоқ-хоналар, кўчалардаги сим-ёғочларда пайдо бўлаётган варақалар, давлатларнинг шубҳали маъмури тўғрисида, ёшлар орасида миллатчилик роғларини ва ширларини тарқатётган номаларини ик-се-лар ҳақида гапирмоқда-лар. Улар, буларнинг ҳам-маси одамларни ишдан, ўқидан қалғатида, деб ҳи-соблamoқдалар.

Коммунистик партия кенг ошкоралик ва демократия шароитларида совет жамия-тини қайта қуришнинг му-ҳим муаммоларини ҳал эта-ётган бир пайтда мунозара-лар, баҳслар бўлишнинг, хилма-хил, ҳатто оир-бирига эиқ айтилишнинг табиий ҳол, деб ҳисоблаймиз. Ҳў-ла, ўзимиз ҳам халқимиз учун, республикамиз учун пахта монокултурасига бар-ҳам бериш, экологик муҳит-ни тубдан яхшилаш, Орол деңизини сақлаб қолтиш, меҳнатқилар, оналар ва бо-лалар сийхат-саломатлигини муҳофаза қилишни ахшилла-ш, бой тарихий ва маданий ме-росини ўрганиш ва тиклаш, миллатларро муносабат-ларини ахшиллаш, тил му-аммосини адолатли ҳал этиш каби жуда муҳим, дол-зарб масалаларни муҳокама қилмоқдамиз, масала-лар ва тавсияномалар бермоқ-дамиз. Масалан, биз Ўзбес-тонда республикада давлат тили деб эълон этишни талаб қилдилар. Уларнинг ва-киллари Ўзбекистон ССР раҳбарлари билан учрашиб суҳбатлашганларида, шу нарсаси маълум бўлдики, но-рда расмий ташкилотлардан би-ри ушторинглар намойишга аслида эҳтиёж ҳам йўқ экан. Чунки, мана шу гуруҳ та-рафдорлари олг сурган та-лабларда принциплан жиҳат-дан ҳеч қандай янгилик йўқ. Улар республика Компар-тияси Марказий Комитети Идеология комиссиясининг

этишни жадаллаштиради, деб ҳисоблаймиз. Масалан, биз баҳор байрами — «Нав-рўз»ни тиклаш ҳақидаги қарорини зўр кўтарини руҳ ва хурсандчилик билан кутиб олдик. Ҳозир шаҳар ва қи-лоқларда давом этаётган бу қадимий халқ байрами — баҳор ва меҳнат байрами халқлар ўртасида қардош-лик ва дўстлик ришталарини мустаҳкамлашга хизмат қи-либ, эзгулик ва адолат тан-танасини намойиш этади. Биз яқин келажикда халқи-мизнинг бошқа урф-одатлари ва анъаналари, жуз ағин, Ҳўла байрами, «Кўнун сай-ли» тикилашига ишонимиз қомил. Биз ҳозирданок улуғ бобоим Алишер Навоий та-валудининг 550 йиллиги шарафига кенг тайёргарлик ишларини авж олдириш тў-ғрисидаги таклифини ҳам қў-лаб-қувватлаймиз. Бу юбилей бутун дунё ишонлай-ди. Буюк мутафаккирлар бўлиш Беруний, Мирзо Улуғбек ва бошқаларнинг шонли саналарини муносиб равишда нишонлашнинг биз-нинг авлодимиз, халқимиз ўз бурчи деб ҳисоблайди. Ҳў-ла, биз ёшларга, юрслари-мизга вужудга келган му-аммоларини ҳал этишда пар-тия органолига таянишни, бунда катта авлодининг бой тажрибасидан фойдаланиш-ни, ақл-иқдор овозига қўлоқ солиб, эзгулик ва адолат принциплари асосида ҳара-кат қилишни маслаҳат бе-рамиз.

Шошма-шошарлик, ўзини тутта билмаслик, бебошлиқ, кибро-хаво ва худбинлик ҳеч қачон ахшиликка олиб кел-ган эмас ва олиб келмайдиган ҳам. Бир гуруҳ ёшлар ўзбек тилини республикада давлат тили деб эълон этишни талаб қилдилар. Уларнинг ва-киллари Ўзбекистон ССР раҳбарлари билан учрашиб суҳбатлашганларида, шу нарсаси маълум бўлдики, но-рда расмий ташкилотлардан би-ри ушторинглар намойишга аслида эҳтиёж ҳам йўқ экан. Чунки, мана шу гуруҳ та-рафдорлари олг сурган та-лабларда принциплан жиҳат-дан ҳеч қандай янгилик йўқ. Улар республика Компар-тияси Марказий Комитети Идеология комиссиясининг

тил масалалари бўйича иш-чи гуруҳида ҳозирги пайт-да амалий тартибда кўриб чиқилаётган муаммолар-нинг ўзидир.

Биз шунга аминимизки, вақти келиб ўзбек тилига давлат тили статуси берили-ши тўғрисидаги масала ижо-бий ҳал этилади. Рус тили эса миллатларро алоқа во-ситаси сифатида қолади ва бундан буён ҳам муҳим иж-тисодий-тарихий вазифани ба-жараверади. Айни пайтда Ўзбекистонда истиқомат қи-лаётган бошқа миллат ва элатларнинг тиллари ҳам тенг ҳуқуқлиқлик асосида ри-вожланади.

Шу боис биз носоғлом ово-заларни тарқатиш, руҳсат берилмаган митингларни ўқ-казиш, шубҳали ширларни тарқатиш ва тарғиб қилиш, шовин-суронли хатти-хара-катлар, ёшларнинг гўр қис-мига салбий таъсир ўқтазиш, ватанпарварлик ниқоби билан чайқовчилик қилиш, одамларни ишдан, ўқидан қалғатувчи, ёшларни нотў-ғри йўлга бошловчи бошқа хатти-харакатларни қом қў-ман деб кўз чиқаришдан бошқа нарсас эмас, деб ҳи-соблаймиз.

Ўздам амалий ишларга ўтиш, революцион қайта ку-риш ва янгилаш ишига ҳар томонлама қўмақлаш, пар-тия ва ҳўкуматга илмий ва амалий негиз асосида конс-труктив ечимларни қидириб

топишда фаол ёрдам бериш пайти келди.

Маънавий қамолотга, ах-лоқий софликка, меҳнатда, ўқиде онгли интизомга, катталарни ҳурматлашга ва ёшларга авайлаб муносабат-да бўлишга интилиш, юксак роғлар ва олижаноб мақсад-лар учун курашни керак. Бу фазилатларнинг ҳаммаси ёшларимизга ҳаммиса хос бўлган ва улар келажикда ҳам ана шундай бўлиб қо-лишлари лозим.

Ёшлар, бизнинг шонли ўринбосарларимиз! Тўғри йўлдан адашманг, сохта и-воларга ўқманг, турди шуб-ҳали шахсларнинг ёлғон ваъ-даларига ишонманг!

Қайта куриш — узоқ му-ддатли, олис истиқбол вази-фаларига мўлжалланган иш-дир. Уни ҳал этиш сизлар-дан бор истеъодингизни, би-лимларингизни бахшида этиш, фидокорона меҳнат қилишингизни, зўр бериб ҳаракат қилишингизни талаб қилади.

Биз сизларни социал-иқ-тисодий ва маданий соҳалар-да қўлга киритилган ғалаба-ларни янада мустаҳкамлаш-га, халқимизнинг обрў-эъти-борини оширишга, халқлар ўртасидаги бўлимас дўст-ликнинг муқаддас байроғини янада баланд кўтаришга қақирамиз.

Ҳақиқат ва адолат аба-дий йўлдошингиз бўлсин!

О. АЛИМОВ, Иттифоқ аҳамиятидаги шахсий пенсияер.
А. АЛИМОВ, Иттифоқ аҳамиятидаги шахсий пенсияер.
С. ОХУНЖОНОВ, истеъфодаги генерал-лейте-нант.
А. И. БРОВОДА, Иттифоқ аҳамиятидаги шах-сий пенсияер.
Р. ҒУЛОМОВ, Иттифоқ аҳамиятидаги шахсий пенсияер.
Х. ҒУЛОМОВ, Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси.
М. ҚАЮМОВ, СССР халқ артисти.
Н. МУХИДДИНОВ, Иттифоқ аҳамиятидаги шах-сий пенсияер.
Т. СОДИҚОВ, Иттифоқ аҳамиятидаги шахсий пенсияер.
Б. СИРОЖИДИНОВ, истеъфодаги генерал-лейтенант.
Г. СКОРОВОГОВ, Иттифоқ аҳамиятидаги шахсий пенсияер.
В. СКРЕБНЕВ, Иттифоқ аҳамиятидаги шахсий пенсияер.
А. ҒАРАЗАЕВ, партия ветерани, СССР Ёзувчи-лар союзининг аъзоси.
О. ЕҚУБОВ, Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси.

Биз—интернационалистлармиз

Дўстлик чегара билмайди

Ўзбекистон, Болгария ва Америка Қўшма Штатлари орасидаги минглаб кило-метр масофа ҳамда тил тў-сиқлари чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқалар Ўзбекистон жамия-ти мактаб комиссиясининг тақлифига биноан Тошкент-га келган юқори синф ўқу-чиларида индий халқати бермади. Қарийб юз эллик нафар болалар ва қизлар — «Мактаб ўқувчилари тинч-лик учун курашда» ҳарака-тининг фаол тарафдорлари Тошкентда ниҳонсиза этган дўстлик фестивалининг қат-нашчилари бўдилар. Ўзбек ва рус, Болгария ва Амери-ка халқ қўшқилари ҳамда рақслари замонавий оҳанг-лар, шеърин композициялар билан алмашиниб турди.

— Биз Тошкентга иккин-чи марта келдик, — деди Сиятл Шинмоли-Ғарбий мак-табининг директори Барба-ра Клаген. — Икки йил олдин Тошкент марказидаги дўст-лик богига ниҳонсиза эккан эдик, ҳозир улар қийғос гулга қирибди. Дўстлигимиз ҳам худди шундай гузал ва умри бойиқ бўлишини хо-ҳлардик.

Болгариялик мактаб ўқу-чилари эса плодливди му-таҳассислар — ўз ота-она-лари меҳнат қилаётган Му-борақ шаҳридан келишди. Болалар фестивалга болгар халқининг миллий байрами — озодлик кунига бағишлан-ган қўшқилар ва рақс програм-маси билан келдилар, деб хабар қилади ЎЗТАГ мухби-ри Н. Полянская.

Ҳамзахонлик кечаси

Ф. Энгельс номидаги Тош-кент Давлат чет тиллар пе-дагогика институтининг Халқ-лар дўстлиги университети-нинг навбатдаги машғулоти таниқли ўзбек ширари ва дра-матурги Ҳамза Ҳақимзода Ниязий таваллудининг 100 йилигига бағишланди.

Бу тадбирга В. И. Ленин номидаги Меҳнат Қизил Байроқ орденли Тошкент Давлат университети про-фессори, ҳамзашунос олим Л. П. Қаюмов, республика «Ёш гвардия» театрининг актрисаси, Ўзбекистон ССР-да хизмат кўрсатган артист Тўти Юсупова ва шу театр-

нинг бир гуруҳа сангтаткор-лари тақлиф қилинди.

Кечани институтнинг Халқлар дўстлиги халқ уни-верситети ректори, филоло-гия фанлари кандидати, до-цент С. Ризаев кириш сўзи билан очди. Профессор Л. П. Қаюмов нутқини янги-ланган қизичи билан тинг-ладилар. Кейин «Ёш гвар-дия» театри актёрлари Х. Х. Ниязийнинг асарларидан парчалар ижро эттиди.

Кечанинг иккинчи ярмида немис тили факультети ба-дий ҳаваскорлик тўғрати қатнашчилари ижросида кон-церт берилди.

К. ЖУМАННЕРОВ.

Тошкент бош киймлар фабрикаси маҳсулотларининг аъло сифатли бўлишида техник назорат бўлими ҳодимларининг хизматлари катта бўлган. Улар харидор-ларга юборилаётган маҳсулотларда бирор-та брак ўтб кетмаслиги учун астойдил интиляптилар. Бу соҳада, айниқса, бўлими назоратчиси [чадан] Осиё Ориповнинг хизматлари бекирс.

Фабрика ютуқларига муносиб ҳисса қў-шаётган пешақадмлар орасида бугун тик-кувчи-мотористкалар Соҳиба Мирзақие-дова, бригадир Дилбар Султонова ҳамда тиккувчи Малоҳат Меҳмонвалар ҳам бор. Илгорлар бугун смена топшириқларини ор-тинги билан бажариб, вақтдан ўзиб меҳнат қилишга эришяптилар.

Т. Қаримов фотоси.

Т. Қаримов фотоси.

ЎЗБЕКИСТОН ВА КУБА АЛОҚАЛАРИ РИВОЖЛАНМОҚДА

Кеча Тошкентда Совет—Куба дўстлик жамияти ша-ҳар бўлимининг таъсис этиш конференцияси бўлди, маз-кур бўлимининг тузилиши Ўзбекистон билан Куба ўр-тасидаги ҳар томонлама ало-қаларни ривожлантиришга янги омил бағишланди. Ик-ки миллион аҳоли ятайдиган шаҳарнинг кўпгина сано-ат корхоналари, ташкилотла-ри, ўқув юртлари жамият-нинг коллектив аъзолари бў-лишди.

Конференцияда ушбу бў-лим М. С. Горбачевнинг Куба Республикасига расмий дўстона ташрифи қулирида тузилаган диққат-эътиборга мўлҳидир, деб таъкидланди. Бу ташриф иккала мамла-кат ўртасидаги муносабат-ларни ривожлантириш учун янги истиқболлар очади.

Нотиқлар Ўзбекистон Со-вет Куба алоқаларини ривожлантиришга катта ҳис-са қўшаётганини айтдилар. Тошкентдаги саноат корхо-налари дўст мамлакатта компрессор станциялари, трансформаторлар, электротехника ускуналари, экска-ваторлар, тракторлар, бошқа қишлоқ ҳўжалик техникаси-ни етказиб беришмоқдалар. Ўз-бекистон ва Куба олимлари биргаликда иш олиб бормоқ-далар. Тошкентлик мутахас-сислар Куба авиаканлини-сининг самолётларини ре-монт қилмоқдалар.

Ўзбекистон дўст мамла-катга кадрлар етиштиришда ёрдам бермоқда. Озодлик оролидан келган 170 нафар-дан кўпроқ йигит ва қизлар Тошкентдаги олий ва ўрта махсус ўқув юртларида врач, агроном, инженер ва педагогик касбларни эгал-ламоқдалар.

Таъсис конференциясида Куба Республикасининг Тош-кентдаги консуллик пункти мудири Нельсон Диас Кон-сепсион иштирок этди.

(ЎЗТАГ).

«Озодлик»

радиосига раддия

«ИЧКАРИ»ГА

ҚАЙТМОҚЧИ ЭМАСМИЗ!

Қайта куриш эфирдаги иг-вогарларни ҳам анча жилов-лаб қўйди. Ҳаёт тарзини ошкоралиқ оқиниға қўйғач, капитал оламнинг журналист-лари жамиятимизда рўй бера-ётган бу ўзгаришларни буз-масдан баён қилишга мажбур бўлишяпти.

Аммо «Озодлик» радиоси-нинг баъзи мухбирлари ҳамон ошкоралиқ тўғрисида афлакоч ҳаммага маълум фактларни бўёб, социализмни қамқитиш-га интилишяпти. Жўмладан, «Озодлик» шу йил 5 апрель эрталаб соат 7 дан 8 гача бўлган эшитиришларини ўза-бек аёллари қисматиға қўй-лишди. Уларнинг қиёс қи-лишча, аёлларнинг, айниқса, қишлоқларимиздаги хотин-қизлар эзмимасига ҳозир фар-зандларни тарбиялаш, уй юмушлари билан шуғуллан-иш, эрга қараш, тагин эрта-лабдан кечгача далада ишлаш каби машаққатли меҳнат юк-ланганлиги, мазан тақдирла-навганлиги сабабли ўзларини ўзлари нобуд қилишмоқда. Ошкоралик бу хилдаги фо-жиаларни афлакоч юзга олиб чиқиб, партия ва совет органоли эзмимасига ўзбек аёллари турмуш шароитини ахшиллаш бош вазифе қилиб юкляди.

Демократияни, «Озодлик» янгилик деб эфир-га тарқатган бу иллатларни ҳаммамиз яхши билмаиз. Бироқ мени мазкур радио мухбирининг ана шу фактага таянган ҳолда келтириб чи-қарган ҳулосаси ғазаблантир-ди. Эмишчи, ўзбек аёллари инкилобдан олдин кичикериде яшаб, бу қадар катта азоб-уқубатларга душвор бў

Тошкент механизациялаш, жисозлаш воситалари ва станок-созлик экспериментал тажриба-механика заводида Хурсаной Салаева ўзининг ҳалол меҳнати билан муносиб ҳурмат қозонмоқда. У ўзига берилган топшириқларни викдонан адо этапти.

Т. Каримов фотоси.

Пайвандчи

Пардабой Шериевнинг номини 8-темир-бетон буюмлари заводида энг яхши пайвандчилар қаторида тилга олишди. У смена топшириқларини домно 125—130 процента уддалаяпти. Энг қувончлиси, арматураларни бир-бирига пухта пайвандлайди. Унинг ҳаммасларини шоша-шошарлик билан ишлаш, кўрсаткичлар кетидан қувнишга барҳам бериш, бунёдкорларга фақат сифатли панелларни қўйишга аҳд қилишган. Шу долзарб кунларда бригада аъзолари ўз сўзларининг устидан чиқмайдилар. Пайвандчиликлардан Ғ. Болтаев, Ғ. Ким, В. Черновлар айниқса жонбозлик кўрсатишди.

Д. АБЛАЕВ.

У ҳар сафар цехга аллақандай бир ишчанлик кайфияти билан кириб келади. Барвақт келиш унинг одати. Ҳар кунги хизмат зонасидаги дастгоҳларни миридан-сирига текшириб, кўнгли тўлганидан кейингина сменадошидан ишни қабул қилиб олади. Ҳаммасидан кун давомида қайси станок қандай ишлаганини, қай бири тузатишга, қай бирини тузатиш зарурлигини билиб олишга ҳаракат қилади.

Баъзи ҳолларда ортиқча изоҳга ҳам ўрин қолмайди. Таъкирбали ишчи дастгоҳни юргазиб кўриши биланқў ундаги нуқсон ёки юзага келиши мумкин бўлган носозлиқни дарҳол илғаб олади. Бунга ишчининг кўп йиллик тажрибага эгалиги сабаб бўлса керак. Сирожиддин Пўлатов комбинатда салкам 28 йилдан буюн меҳнат қилади. Кўп йиллик тажриба бугун илгор ишчига хизмат зонасини кенгайтириш имконини берапти. У нормадаги 64 та ўринга 96 та тўқув дастгоҳини бошқарибди.

— Бундай зонада ишлаётган фақат мен эмас, — дейди мастер ёрдамчиси камтарлик билан. — Мана ёнимиздаги комплексларга қаранг, бирорта дастгоҳ тўхтаганини кўрмайсиз. Михаил Попрацкий, Курбон Абдураимов, Вадим Коростелевларнинг ҳар бири тўртта ишчининг ўрнини босади. Биласизми, шундай ҳаммасларим борлигиндан қувонаман. Умуман мен ишга фақат ишлаш учун келганларингизга ёқтираман. Ахир вақтни беқорга сарфлашнинг нима ҳолати бор? Баъзилар бор, албатта уларнинг кўпчилиги ёшлар, станок тўхтаб қолса ҳам парвои палак. Шундай ишчиларнинг совуққонлигини кўриб ҳуфтон бўлиб кетаман.

Сирожиддин Пўлатовнинг ташвишлари ўринли. Бугун комбинат ишчи кучи танқислигини ниҳоятда чуқур ҳис этапти. Ёшларни корхонага жалб қилиш ишлари кўнгилдагидек эмас. Қолаверса бугун комбинатда меҳнат қилаётган ўн уч минг кишидан зиёд коллективни ҳам муқим деб бўлмайди. Ишчи кучининг асосий қисми ёшлар. Улар орасида қўнимсизлик жуда юқори. Хали ишчи тўлиқ ўрганиб бўлмай, бошқа енгил ишларни орау қилаётганлиги ҳам оз эмас.

Сирожиддин ака тўқимачилик комбинати шўхратини элта таратган Бера Солдатова, Лидия Казанцева, Нина Ершоваларнинг номини ҳар доим ҳурмат билан тилга олади. Нимага энди илгари йигит-қизлар корхонага қалбида фахр туйғуси билан ишга келарди, ҳозирларги цехни тўла ўрганиб тезроқ кетишни ўйлайдилар? 1932 йилдан буюн халқни газлама билан таъминлаб келётган бу даргоҳ бир пайлар ишлаб чиқаришда юқори кўрсаткичлари учун Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан таъдирланган. Бугун эса шахар корхоналари орасида қолонлар сафига тушиб қолган, қарздорлиги йил сайин ўсиб борапти. Ёшларнинг аҳволи эса юқоридагидек, ҳўш, бундан кейин аҳвол нима бўлади? Ишчи ёшлар давом эттириши керакку. Комбинатда эса бунга эришиб бўлмайпти.

— Биласизми, комбинатда ишга келган йиллими жуда яхши эслайман. 1961 йил эди ўшанда. Мени таъкирбали мастер ёрдамчиси Пўлча Мирқабаровга шогирд қилиб тайинланди. У киши корхонада 44 йил ишлаганлар. Шу киши насб

ўргатганда, бутун вужудим билан иш ўрганишга ҳаракат қилгандим. Ўстозим ўз касбини жуда яхши кўрарди. Бугун бу гап баъзилар учун эриш туюлиши мумкин. Лекин мен ўша кишининг меҳнатлари тўғрисида комбинатда ишлаётганимни сир тутмайман. Чунки комбинатда келгиларга фақатгина иш ўргатишгина қолмай, балки касбга меҳр уйғотиш ҳам фазилат.

Ёш кадрлар масаласи корхона йиғилишларида, ўзаро суҳбатларда неча бор кўтарилди. Янги ишга келган ёшлар бир неча ой шогирдликка тайинланади. Лекин уларнинг ҳеч бири ўша нормагача муҳдатини ўталади. Қўли сал ишга келдими, мустақил ишга ўтказиб юборилади. Мустақил ишга ўтдими, демак ҳамма қатори нормасини бажариши керак. Тан олинб керак, кеча остана хатлаган ёш йигит 20 йиллик ишчи сингари 72 та станокни бошқариши жуда оғир. Қолаверса

Ишчи Сирожиддин Пўлатов ташвишлари

цехларда иссиқлик-намлик режими, шунингдек, қўшимча деталлар таъминоти масаласи ҳал қилинмаган. Ёш ишчи дастгоҳни қундоққ қўйилади. Тажриба етишмаслиги унга панд беради.

Сирожиддин Пўлатов шунинг учун ҳам ишга янги келганларга бир—икки ой эмас, балки бир йилдан беш йилгача муҳдатда алоҳида эътибор бериб, уларнинг меҳнатини юқориқроқ нархда баҳолаш зарурлигини таъкидлайди. Қолаверса, ҳар бир метр мато учун тўланадиган ҳақ нима учундир тобора камайиб кетаяпти. Албатта, корхонада кейинги йилларда ишчилар учун бир мунча қўлайликлар яратилипти. Лекин тўқув дастгоҳларидаги иш жароянда ҳеч қандай ўзгариш бўлгани йўқ. Қолаверса, баъзи комплексларда дастгоҳлар йиғилари билан алмаштирилган, лекин қўнчилиқда булдан 20—30 йил аввал келтирилган дастгоҳларку! Наҳотки раҳбарлар иш ўтган сайин эски станокларни бошқариш осонроқ бўлади деб ўйлабсан.

Умуман, комбинатда бир муаммо иккинчисига уланиб кетган. Бу ҳалқа батамом узиб ташлан-

Коммунистлар ҳақида ҳикоялар

гандагина ишни ўнглаш имкони туғилади. Ҳозирги кунда эса муваффақиятли ишлаш учун етарли замин яратилган деб бўлмайди. Тўғри, С. Пўлатов шахсий план-топшириқларини муваффақиятли адо этапти. Лекин цехнинг кўрсаткичлари амал-тақал қилиб адо этиляпти-да. Бунинг сабаби, кадрлар етишмаслиги тўғрисида кўп-кўп станокларнинг тўхтаб ётганлигидир. Юқорида номлари тилга олинган ишчиларнинг ҳаммаси ўз имкони борича хизмат зонасини кенгайтиришга ҳаракат қилишди. Цехда аввал бригада пудрати жорий қилинди. Кейин ҳўжалик ҳисоби. Янги методларда ҳар бир ишчи коллективнинг якуний натижаларидан манфаатдор.

— Биргина мен плани бажарганим билан ишга нуқта қўйилмайди. Ахир цех бажармаса менинг 200 процентлик кўрсаткичининг ҳам қиймати қолмайди. Умумий ишчи эпақага келтирамиз деб қийналиб кетамиз. Ҳар ойда бутун коллективимиз ҳеч бўлмаганда 5—6 мартадан қўшимча сменага чиқиб ишлаб беради. Мен ойда баъзан 10 талаб қўшимча сменада ишлайман. Иккинчи смена тўтаганидан кейин тўнда ҳам шу ерда қоламиз. Дастгоҳларни тўла ишлашга ҳаракат қиламиз. Ҳозир янги-янги иш методлари жорий қилинапти. Лекин бунинг цехида бир неча йилдан буюн ўша-ўша. Ўзинг ҳалол ишлаб, бошқалар учун ташвиш қилавериш қачонгача давом этиши мумкин?

А. Сирожиддин Пўлатов унумли ишлаш учун қайтиради. Ўзи ҳам меҳнатининг самараси учун курашади. Илгор соловчи корхонада ажойиб ҳаракатлар ташаббусқори бўляпти. Айниқса, кўп-станокчилик ҳаракати борасида унинг ютуқлари ҳаммаи қувонтиради. У ҳар беш йилликдан ўн йиллик топшириқни бажаришга эришадиган пеш-қадамлардан.

Шу йилнинг 1 мартда илгор соловчи етти йиллик шахсий топширигини адо этганлиги ҳақида рапорт берди. Бугун унинг календарига 1993 йил бошланган. Беш йиллик бошдан бери унинг дастгоҳларида 6 миллион 730 минг метр маҳсулот, шундан 53 минг метри планга қўшимча равишда тўқиб чиқарилиди.

1-фабриканинг илгор мастер ёрдамчиси ишлаб чиқаришдаги ютуқлари учун республика Халқ ўҳжалиги ютуқлари кўргазмасининг бронза медалига, II ва III даражали Меҳнат Шўхрати орденини олишга сазовор бўлган. Область миқёсда Пўлатов Охунбобов номидagi мунофот лауреати бўлиш ҳам унинг учун катта шараф бўлиди. Ўнг қувончлиси эса Сирожиддин Пўлатов ўн биринчи беш йилликда 11 йиллик нормани адо этганлиги тўғрисида Ленин ордени олишга сазовор бўлганлигидир.

Илгор соловчи. Тошкент тўқимачилик комбинатининг пешнадам ишчиси бугун корхона ташвишлари билан яшамоқда. У бугунги кунда ҳам вақтдан ўзиб ишлашга ва эришилган ютуқлар билан чекланиб қолмасликка астойдил интиляпти.

В. МАДИМАРОВА.

Шарҳчи сатрлари

Панама: сайловда ким ғолиб чиқади?

Лотин Америкасида жуда машҳур бўлган бразилиялик нароматчи ва айни вақтда бир-оқ афсуслар Иван Трилиннинг ўз шахсида Панамада шу даражада катта қизиқиш бўлишини сира ҳам кутмаган эди. Машҳур нароматчининг радио ва телевидение режиссёрлари кечки эштитиришларда қатнашиш учун устима-уст тақдир қилмайдилар, журналистлар — оёв у билан суҳбатлашши орасида меҳмонхона номери олдига тўдлашиб қўришибди.

Иван Трилин бундай таъриб-таъбиқ қилишнинг тушунтириши оқиб. Бунинг учун журналистлар нимага қизиқиб қатнашганини билиб олиш нифос. «Сайловда ким галаба қилади? Оппозициянинг имкониятлари борики? Қайси партияни ёқаш керак?» — журналистлар бераётган асосий саволлар ани шулардан иборат. Панамада ушундай сайлов ўтказилди-ган 7 май кунги қатъилик яқинлашиб келадиган бўлса, панамаликлар мамлакатини нима кутмоқда, деган савол устида шўхлилик кўп ўйланмоқдалар.

Панама президенти Мануэль Солес Пальма бўлажак сайловни Панама бутун тарихидати «енг муқим» сайлов, деб баҳолади. Унинг сўзларига қараганда, сайловда АҚШнинг сийёси ва интисодий таъбирига дучор бўлаётган мамлакат тақдирини ҳал қилинади. Сайлов-оли Миллий овозлик уюшмаси теаваристга ўрланаётган, ва-танпарварлик кучларининг галабаси Қўшма Штатларнинг босинчилик режаларига ва ички америкаларист кучларга зарба беради. Мағлубият, деб таъкидлади президент, Панама-нинг суверен республика сифатида йўқолишини билдиради. Бугунги кунда асосий сий-

Сайловда галаба қозонишга ишончи бўлмаган оппозиция раҳбарлари маъмуриятни 7 май кунги бўлалдиган овоз бериш натижаларини сохталаштиришга таъйирилик қўйишди, деб ҳозирда республика айлал бошладилар. Хукуматнинг бунга жавобан ташлаган қадамлари худди бомба портагандек бўлди. Бутун сайлов даврида қатнашиш учун халқроқ нуқтау-чиай тақдир қилинди. Улар овозларни ҳисоблаётганида қонунга риоя этилишини қуватиб борадилар. Солес Пальма оппозиция қўлидаги сўнги имкониятини тартиб олиш учун Америка давлатлари таъкидоти ху-зуридаги инсон ҳуқуқлари комиссиясига муносабат қилиб, уларнинг Панамага келишларини илтимос қилди. Гап шундан, бутун шу вақт мобайнида ўн-лар хукумат ҳамда ҳарбийлар-ни мамлакатда «Инсон ҳуқуқ-лари ва сийёсий эркинликларини оммоний равишда бузганлигида» айбланган тиниб-тинимайётган эдилар. Америка давлатлари таъкидоти комиссияси таърифининг натижалари демократик оппозиция уюшмасини эсаноратли қўйди. Комиссия савфар қўнларни юзасидан ўтказилган матбуот конференция-сида Панамада демократик нор-малар кўпол равишда оёқости қилинаётганлигидан далолат берувчи бирор фактни аниқлаш-га муваффақ бўлмаганлигини маълум қилди. Бунинг устига мамлакатдаги аяллат муқо-лоқ оёқостида, деб таъкид-лади комиссия, бу эса Лотин Америкасидаги кўпчилик дав-латлар учун одатдан ташқари аёқости ўз-ўзидан қўрилиб ту-рибди.

Б. МАДИМАРОВА.

КУЮНЧАК

БўЛАЙЛИК

Навой кўчаси шаҳри-мизнинг энг катта кўчалари-дан бири ҳисобланади. Бу кўчанинг этак томонида Кўкалдош мадрасаси, «Мос-кван меҳмонхонаси, Бош ун-иверсал мағазини, мар-казий дорикона бинолари, Хадраининг пастик томон-да савдо ярмаркаси кўча-хуснига-хусни қўйиб туриб-ди.

Аммо кўчанинг бош то-мониди 8—10 та қордовор уйлариинг томонларида ҳа-зон чириндилари, ҳовли-лардаги ахлатқоналар бу кўча хуснига доғ тушир-моқда.

Нега улар ўзлари исти-қолат қилаётган уйлариинг томини ҳазондан тозала-майдилар, ўзлари яшаётган ҳовлиларини сўпурмайдилар?

Бизнинг фикримизча, ҳар бир граждан ўзи истиқолат қилаётган ҳовли-жойларини ўзи тозалаб, уни саран-жом-серишга тутишлари шарт. Ахир, озодагарчилик боридада ўзимиз ҳам куюнчақ, жонқуяр бўлай-лик-да!

А. НАБИХУЖАЕВ, меҳнат ветерани.

ЭЪЛОНЛАР

ТАХТАСИ

ЎРНАТИЛСА

Шаҳримизнинг «Халқлар дўстлиги» метро станция-сидан чиққан ҳар бир ки-ши атрофдаги баланд ва муҳташам турар жой бино-лари ҳақда шу уйлариинг биринчи қаватига жойлаш-ган комплекс савдо раста-ларини кўриб қувонди. Шунингдек, ҳар бир киши-нинг нигоҳи шаҳримиз ху-снига-хусни қўйиб турган муҳташам Халқлар дўстли-ги саройига тушади.

Лекин метро станцияси-нинг қайси томонидан чи-қманг, саройда бўлаётган концертларни реклама қи-ладиган эълонлар — тахтаси йўқлиги кишини ажаблан-тиради. Ахир шундай муҳ-ташам саройдаги янгилик-лар ҳаммамизга қизиқтирса керак.

Тўғри, сарой кассисининг ағинасида унча катта бўл-маган эълонлар тахтаси бор. Лекин у метродан анча узоқда. Ўз-ўзидан аниқ йўловчиларнинг ҳа-ммаси бу эълонлар билан атайлаб танишишга ҳар-дом ҳам вақт топмайдилар.

Шунинг учун сарой маъмурияти метронинг «Халқлар дўстлиги» стан-циясидан чиқверишда мах-сус реклама ва эълонлар тахтасини ўрнатилса, аяни муқаддо бўларди.

Ғ. ЮСУПОВ.

Озодлик кунига бағишланади

«Ўзга халқ тилини билиш — унинг маданият бойли-карига йўл очувчи калит-дир». Таниқли венгер ёзув-чиси Мате Залканинг бу сўзлари Тошкентдаги «Дўст-лик» клуб-мағазинида беи-хтир ёдга тушди. Бу ерда БХР миллий байрами — озодлик кунига бағишланган Венгрия китоблари декадаси очилди.

Стендларда бадий ва илмий-оммабоп адабиётлар, болалар учун китобчалар

ва «Пантеон», «Корвина» ҳамда «Минерва» каби та-ниқли нашриётларнинг бук-летлари, совет авторлари-нинг Венгрияда нашр қилин-ган асарлари намойиш қи-линган. «Дўстлик» мағазини, чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданият алоқа-сидаги ўзбекистон жамияти, шаҳар китобсаварлар жамияти ва «Ташкин» шаҳар китоб савдоси бошқармаси уюшти-рган байрам программасидан кўргазмалли савдо, виктори-

налар, Ўзбекистоннинг Вен-грияга бориб келган маданият арбоблари билан учрашув-лар ва фотокўргазмалар ўрин олган.

Лекин тошкентлик китоб-саварлар классиклар, замо-навий прозаиклар ва шoir-лар асарларининг ажойиб нашрларини фақат араққалб кўрадилар, кейин эса, улар-даги бирорта ҳам сўзни ту-шунмай, афсус билан яна пештахтага қўядилар. Та-ниқли рассомларнинг асар-

лари акс этган альбомлари, кичикитойлар учун ўйинқоқ-китоблари, суратли кален-дарлар ва ниҳоят модла-лар журналларинингиз со-тиб олишадилар. Гап шундан-ки, Республикаимизнинг ҳеч бир ерида — олий ўқув ор-динариинг филология факул-тетларида ҳам, мактабларда ҳам венгер тили ўрганилма-япти. Венгер тилини ўрга-нишни хоҳловчилар учун ҳа-тто оддий курслар ҳам йўқ.

Ш. Руставели кўчасидаги 61-сартарош-хонада болалар бўлими кўп йиллардан бери ишлайди. Эшикдаги азувини ҳисоб-га олганда катталар бўлимидан ҳеч қандай фарқи йўқ. Оддий кресло, ойна яна бошқа афсус-қуналар. Икки одам базир сингадиган кичкина хонага «Бо-лалар зали» деб эъзи қўйилган. Шу ер-да савол туғилади: нима учун ёшлар-нинг тирогинини бўяш, киприк, қошини тартибга келтириш учун хона топила-ди-ю, ширин-шакар кичикитойлар учун эса имкон топилмайдими?

— Анавар Дадхужаевчи, нима учун ҳамма салон тилидаги сартарошхона-ларда болалар зали йўқ?

— Чунки кимдормоқда, рентабелсиз, план бажариламайдими?

Ана ҳолсиз! План бермайсан деб ўйрагдан чиққан, бешкидан энди туриб келган жамжиқларни катталар креслоси-га ўтказиш исфоданми?

С. ШАМСИДИНОВ.

Ранжитган бўлсак узр

«ТУҒИЛГАН КУНИНГИЗ БИЛАН!»

Ўзбекистон

УЧУН

МУАЛЛИМЛАР

В. И. Ленин номли Москва давлат педагогика институтиди диплом иши ёзаётган бир гуруҳа ёшлар Ўзбекистон пойтахтида ўзларининг сўнги икки ойлик практикаларини тугалладилар. Практикантларнинг қўнчилиги республикамиз вакиллари бўлиб, олий ўқув юр-тида «Миллий мактаб-ларда рус тили ва ада-бияти» мутахассислиги бўйича тахсил кўрмоқда-лар. Эндилкида улар диплом ҳимоя қилиб, иш-лаш учун ўз уйларига қайтадилар.

Студентлардан Ғ. Дав-латова ва Ю. Колжигито-валар учун ўқинишнинг қизиқлиги ақуновчилик босқи-чи муваффақиятли бўлди. Улар Тошкентдаги 28-мактабда энг яхши ўқи-тувчиларнинг машғулот-ларида бўлдилар. 4—7 синфларда дарс берди-лар. Мактабнинг барча тадбирларида фаол қат-нашдилар. Бу ерда рус тили олимпиадаси жуда қизиқарли ўтди. Болалар рус тилини яхши билиш-ларини ва унга қизиқиш-ларини намойиш эттиди. Бўлажак педагоглар учун эса олимпиадани ташкил этиш ва ўтказиш синф-дан ташқари ишларни уюштиришда яхши сабоқ бўлди.

Москва олий ўқув юр-ти республика миллий мактабларида ўқитувчилар тайёрлаш учун Ўзбеки-стондан ҳар йили элик-нафар йигит ва қизни қабул қилади.

(ЎзТАГ).

Яқинда қўшнимиз Манзура опанинг юби-лейи бўлиб ўтди. Бўлганида ҳам бутун умр эса қоларли бўлиб ўтди. Аналарнинг 50 ёши нишонланадиган кунини орақиб кут-ган фарзандлари кўлариди соғва-салом билан бир-кетини кириб келишди. Тўнғич ўғли Нодирбек катта картон кўтунин ерга қўйиб, ойинқоқларнинг истиқболига шошил-ди. Онансини ўниб таъриқлар экан, унинг елкасига ҳарир рўмол ташлаб қўйди.

— Раҳмат ўғлим, ҳаминша кўнглимдаги нарсаларини топиб юрсан-а.

— Ойжон, мана бунисини сиза қачон-дан бери орау қилиб қорардингиз. Кеча ЦУМга кирган эдим, қўзимга ана шу қан-дл жуда чиройли кўриди. Юбилей кўнли-гизда хонадонимиз янада чарогон бўлсин дедим-да.

Манзура опанинг кўзларида севинч ёш-лари қалди. Фарзандларини қандай қи-йинчиликлар билан тарбиялаган эди. Мана ҳаммалари ўқинишди, бола-чақали бўлиб, ўзларидан тиниб қолди.

— Ойжон, нима хизмат бор бизга, — деди Нодирбек.

— Болам, оддин оватланиб олгин, иш бўлса қочмас. Ана, баранка топтур укалар-нинг ҳаммасини тайёрлашди.

— Бўлмаса ойжон, мен меҳмонлар кел-гунча ана шу қандилини ўрнатиб қўйсам.

Нодирбек қандил ўрнатишга уриғиб кет-ди. Келинлар стол тузатишди. Қизлари эса охинонада. Ҳадемай меҳмонлар келиб қолди. Манзура опа меҳмонхонага кириб ҳамма нарсга етарилганим, деб кўз югу-ртмоқчи бўлди. Чироқни ёқиб кўрган эди, ёнмади.

Нодирбек, сўтчиндан ўчириб қўй-дингни, нега ёнмапти?

Йўқ, ойжон, ҳозиргина бор эди-ку.

Шунда Манзура опа лабини тийлаб қол-ди. «Вой шўрим, чироқ ёнмаса шарманда бўламан-ку». Бирпасда чуғур-чуғур бўлиб кетди.

— Ҳеч тартибга келмади-келмади-да. Қачон нарасга зарур бўлганда чироқ ўчди.

— Эсингиздами, Эркин ана уйланаётган-да, келинлар келиши олдидан чироқ ўчиб

қолганди. Шўнда кимдир машиналарнинг чироқларини ёқиб қўйишни маслаҳат бер-ганди. Амаллаб тўй ўтган эди.

Эркиннинг тўйи ёзда бўлган, ҳовлида ўтган. Шунинг учун машиналарни ҳовлига киритиб ёритишнинг алоҳи бор эди. Ҳозир ҳовлида ўтириб бўлмайдику. Ундан кейин уйга машина олиб киришнинг ҳам имкони йўқ.

Ваҳима қилманглар, ҳозир ёниб қо-лади. Бизнинг Акмал Икромов район ёри-тин тармоқлари идорасининг монтеблари ўз вазибаларига масъулият билан ёлдош-шади. 74-14-81 номерига қўнғироқ қилсалар-нинг аум ўтмай ҳаммаёйи кундиз кунидек ёрилиб кетади, — деди Улуғбек ва умид билан қўнғироқ қилди.

— Ҳозир текшириб қўрамиз, хотиржам бўлинг, албатта чироғнинг ёнади, — жа-воб қайтарди навбатчи.

Меҳмонлар бирин-кетин кела бошлашди. Шунда Манзура опа чироқ ёнгунача уйдаги иккинчи шамни ёқиб қўйди. Икки шамнинг ёруғи катта меҳмонхонага даярли ёрит-мас эди. Шунда Нодирбек қаердандир яна 10 та шам топиб келди.

Шундай қилиб, Манзура опанинг қачон-дан бери орақиб кўтилган юбилейи шам ёруғида ўтди. Нодирбек соғва қилган чи-ройли қандил хали ҳам ўз жозибасини на-мойиш қилотмай «доғ-да». Тўғри, икки кун-дан кейин уйдаги лампочалар билан-би-линимас кўғ бўлиб турди. Бундан не-фойда? На телевизор кўрсатади, на радио гапирди. Студент ва ўқувчиларнинг ҳоли-га вой. Чунки ёнадиган кишини зўрга қўри-ди.

Шунинг учун Манзура опанинг ўғилла-ри Зёб Саид қўчасида яшовчи қатор қўш-ниларидан ўрнат олиб, ҳар эҳтимолга қар-ши ёзда унинг эшигини машина сингади-ган қилиб ўзгартиришмоқчи. Ким билади дейсиз, яна бирорта йигит бўлаётганда Ак-мал Икромов район ёритиш тармоқлари идорасида ишлаётганларнинг кайфияти қан-дай бўларкин?

М. АКРОМОВА.

Чехословакиянинг шўхратини бутун дў

Сўраган
эдингиз...Отпусकाга
чиқиш
тартиби

Қўлиб газетхоилар редикциямата хат йўллаб ёғи меҳнат отпускасига доир юнун-қонларни тушунтириб беришимизни сўрагани. Қўлида биз юрисносултининг оқшомихоилар мактуби асосида тайёрлаган жавобларини эйтиб беришимизга ҳавола етмади.

С. БОТИРОВ, Ҳ. ҲУСАНОВ: Биз заводда слесарь-сантехник насабда ишлаймиз. Меҳнат отпускамиз илгари 24 иш кунини ташкил қилар эди. Ҳозир 18 кунини ташкил этади. Чунки бизнинг завод энгил саноат министрига қарар экан. Бироқ биз банарадиган ишни энгил деб бўлмайди. Жавоб: Амадаги қондага кўра ер ости, иссиқлик ва сув йўллари иншоотларида доимий равишда банд бўлган (назорат ва ремонт қилиш) слесарь-сантехник насабдаги ишчиларга шароити соғлиққа зарари ишда ишлатилган қатори меҳнат отпускасига олти иш кунини қўшиб, жами отпускаи 18 иш кунини ташкил этади.

Агар сизлар ишлатётган завод слесарь-сантехниклари ер ости газ қузувлари (заводга қарашли) ремонт қилиш билан банд бўлсалар, меҳнат отпускаларига 12 иш кунини қўшиб, жами отпускаи муддати 24 иш кунини ташкил қилиши керак.

Ф. ОДИЛОВ, К. СОҲИБОВ: Биз автокомбинатда аккумуляторчи ва қарбюраторчи бўлиб ишлаймиз. Аммо зарари ишда бўлишимизга қарамасдан, бизга 18 кунини меҳнат отпускасига беришди. Шу тўғрисида?

Жавоб: СССР Меҳнат ва социал масалалар Давлат қомитети ва ВЦСПС Президиумининг 1974 йил 25 октябрь қарори билан тасдиқланган рўйхатга мувофиқ, аккумуляторчи ва қарбюраторчиларга 12 иш кунини ҳисобда қўшимча отпускаи берилади. Бундай насаб етказилиши отпускасига жами 24 иш кунини ташкил этади.

К. СОБИРОВ: Мен фабрикада ишлайман, 18 ёшга тўлганимга қадар тўрт ярим ой ишладим. 18 ёшга тўлганимдан кейин эса етти ярим ой ишлаб меҳнат отпускасига чиқдим. Менга қанча иш кунини отпускасига беришди?

Жавоб: Меҳнат қонунига биноан, ишчи ва хизматчиларга биринчи иш йили учун меҳнат отпускасига ишлатганига ўн бир ой тўлганидан кейин берилади. Қонунда кўрсатилган айрим ҳолларда, қўшимча 18 ёшга тўлмаган ишчи ва хизматчиларга, запасга бўшган ҳарбий хизматчиларга (ишга йўллана билан борганларида) уларнинг илтимослари кўра узулусиз иш ўн бир ойга тўлмасдан меҳнат отпускасига берилиши мумкин.

Сизнинг 18 ёшга тўлганингизга қадар тўрт ярим ой ишлатганингиз учун (бир календарий ойни ҳисобдан) 12 иш кунини, қолган етти ярим ой учун (15 иш кунини ҳисобдан) 8 иш кунини ташкил этиб, жами 20 кундан иборат бўлиши керак. 12 кун календарий ҳисобда олигани учун дам олиш кунлари ҳам шу ҳисобга кирвди.

В. ПИРМАТОВ, С. КОМИЛОВ: Биз яқинда бир масала юзасидан бевасилашб қолдик. Ингилли халқ дўрунчанларига 3 кунлик ҳақ тўланадиган отпусадан фойдаланиш бежор қилинган эмис. Шу тўғрисида?

Жавоб: Ҳа, тўғри. СССР Министрлар Советининг 1987 йил 12 мартдаги 333-қарорига биноан, жамоат тинчлигини сақлашга қаратилган қўғилли халқ дўрунчанлари, қўғилли ўт учирувчи ва газдан сақлаш дўрунчанлари, ўрмончи сулдар аъзолари ва халқ контролёрлари (бундай имтиёзлар меҳнат коллективлари кўп сменили иш режимига ўтишларини йўлга қўйишга қаратилган) жамоат ваифаларини банарадиларини учун қўшимча отпускасига бериш максдага мувофиқ эмас, деб топилган. Демак бу қонун сизларга ҳам тааллуқлидир.

Н. ХОЛХУНАЕВА: Менин икки ёш болам бор. Комбинат маъмурияти болаларингиз 3 нафар бўлганда отпускамизга 3 кун қўшиб берилади дейишди. Қўйинда эшитишимизга қараганда 2 боласи, боларга ҳам 3 кун қўшимча отпускаи берилади.

Маъмуриятнинг тутган иш тўғрисида?

Жавоб: Йўқ, тўғри эмас. СССР Меҳнат ва социал масалалар давлат қомитети ва ВЦСПС Президиумининг қарори асосан тасдиқланган рўйхатга кўра, 12 ёшгача инани ва ундан ортиқ болалари бўлган аёллар учун (халқ хўжалигининг қайси соҳасида ва тармоғида ишлатилганда қатъий назар) ҳар йили қўшимча уч кунлик ҳақ тўланидиган отпускаи берилади. Қўрсатилган отпускаи аёл ишнинг хоҳиши билан унинг учун қўлай бўлган бошқа вақтда ҳам берилиши мумкин. Икки ва ундан кўп 12 ёшгача болали аёллар учун кунлик ҳақ тўланидиган қўшимча отпусадан фойдаланмаган бўлсалар, у ҳолда ҳар йили отпускаи билан бир вақтда уш йилининг охирига қадар олишлари керак.

А. ҲАСАНОВ,
юрисносулт.

Ғафур ҒУЛОМ,
Ўзбекистон ССР халқ шоири.

Кўп тилни билиш хосияти

Ҳаётда биттагина тил билган киши биттагина бўлиб қолаверади. Икки тил билган киши икки киши, уч тил билган киши уч киши ва ҳоказо... дейиш мумкин. Бизнинг совет ёшлари кўп тиллаш, кўп тилли оғлаб яшайдилар. Уларни чулғаб олган муҳит интернационал руҳдадир. Улар жуда ашиқлариданок ўз она тилларидан ташқари, айюқса улут рус халқининг тили билан сўзлаша бошлайдилар.

Рус тили ўз навбатида уларнинг иккинчи она тилиси ҳисобланади. Бизнинг

ғизлар билан туташган ерларида яшовчилар, Хоразм, Қашқадарь ва Сурхондарьларнинг туркманлар билан қўшни ерларидаги кишилар мукамал ўзбекча — қозқча — русча; ўзбекча — тожикча — русча; ўзбекча — туркманча — русча гаплаша оладилар. Демак, идрокли ёшларимизнинг кўпчилиги уч тил эгасидир.

Руснинг катта тилини билиш — олий мактабларда маърифат дарбозларининг ёшларимизнинг қалбига яна кенг очилишга восита бўлишдан ташқари, Улар Ғарб билан муносабат боғлашда ҳам устозлик ва тилмочлик ролини ўйнайди.

Рус тилини яхши билган киши Қурли оролларида Ғарбий Европа қопқасига, энг юқори шимол Екутия, Мурманскдан тортиб Жанубдаги Қушқачга бўлган беҳадо-белови Ватанимизнинг территориясида яшовчи ҳамма халқлар билан бемалол яраб муомала қила олишга имконият беради. Ватанимиздаги эмас, деярли ҳамма социалистик мамлакатларда: Руминияда, Болгарияда, Чехословкияда, ГДР ва бошқа мамлакатларда рус тилини билган киши лол қолмайди.

Шунингдек, тожик тилини яхши билиш ҳам Советлар Шарқидан ташқари катта Шарқ билан алоқа боғлашда: чунончи, Эрон, Афғон, Покистон, Ҳиндистоннинг бир қисмидаги каби форсгўй (форс тилида сўзлашадиган) ярим миллилардан кўп халқлар билан қийнамай алоқа боғлай олишнинг зинаюларидан бириси бўла олади. Озарбайжон тилини яхши билиш Туркия халқлари билан муомала қилишга восита бўла олади.

Бизнинг Ватанимиз жаҳондаги энг йирки халқлардан Ҳитой ва Ҳиндистон халқлари билан ҳамсоядир. Шу қўшниларимизнинг тилларини ўрганиш ер юзидagi яна бир миллилардан зийд халқ билан муносабатимизни яқинлаштиришга сабаб бўлади.

Бизга қўшни мамлакатларнинг кўпчилигида инглиз тили доминантлик қилади. Инглиз тилини билиш дунёдаги кўп мамлакат халқлари билан бир-биримизни тушунишимизни ўғайлаштиради.

Кўп тили билиш ўзини маданий киши деб ҳисоблашни оруз қилган ҳар бир хушфайл ёш киши учун фарз. Инглизча, немисча ёки французча, ёки италиянча билиш дунё маданияти хазинасига йўл очади. Шу тилларни билишлик илор фан-техникани ўрганишда анча мушкуллик туғдиради.

Шекспирни, Байронни, Шиллени, Флоберни, Гюгени, Гёте, Дидерони, Дантени оригиналида ўқи олиш — бу жуда катта фазилат-қў!

Фиркича, ёшларимизнинг кўп тил билиши уларнинг ахлоқига мусбат таъсир кўрсатади.

Демак, Тошкент шаҳар ота-оналар съезидида ингилдагидан менинг қадрдон отахон, онахон дўстларим ўз фарзандларининг ўз она тиллари бўлган ўзбекча, русча, тожикча, қозқча ва бошқалардан ташқари яна кўпроқ тил ўрганишига эътибор берсалар, ёшларнинг маърифат йўлларида иттилошда қавайтган машаққатларига қўмақлашсалар, уларнинг ахлоқий мустаҳкам киши бўлиб етишишлари учун ҳам курашган бўладилар.

республикамиз шароитида ўсиб бораётган ёшларимизнинг деярли 90 дан ортиқ проценти ҳар икки тилда ўз она тилисидек бийрон сўзлаша олади. Ёшлар нима эмис, кексаларимиз ҳам чалакам-чатти бўлса ҳам айтмоқчи бўлган гапларининг мазмунини русча тушунтира оладилар. Демак, рус тили иккинчи она тилимиз бўлиб қолганлиги рост ва ҳаётий.

Энди республикамизнинг Чуст, Поп, Риштон, Зоҳидон, Самарқанд, Бухоро ва бир талай бошқа жойларидаги ёшларимиз уч тилда — она тилларидан ташқари ўзбекча, русча, тожикча билан бемалол ағлаб, ёзиб, ўқиб, мудоааларини суҳбатдошларига тушунтира оладилар. Шунингдек, Тошкент обласининг қозқолар билан туташган ерлари аҳолиси, Фарғона, Андижоннинг қир-

Ўдномалар

Шоир ҳузурида бир соят

Ҳаётнинг ажойиб қонуниятига кўра олтин зангламайди, ҳақиқат синмайди, дононинг сўзи ўлмайди. Бу ташбхлар турмуш тажрибаларида кўп синиб, тасдиқланган.

Бундан йилгирма беш йилча илгари машҳур шоиримиз Ғафур Ғуломдан ёзиб олинган бир мақолани кўздан кечириб, ҳаёлимдан шу фикрлар ўтди.

Ушанда, 1965 йилнинг сентябрь ойи, эрта куз эди. «Ўқитувчилар газетасида» ишлардик. Муҳаррир муовини Ҳамидулла Қўриқбоев бундай дедилар:

— Ғафур акани кўриб, кўп тилини билиш ҳақида бир мақола ёзиб беришни илтимос қилдим. Роза бўлдилар, Эртага бариқтириб, Ғафур ака у ёқ бу ёққа кетиб қолмасларидан ёзиб оласизлар.

Бу топшириқдан мен ҳам, ҳамкасб дўстим ҳам ҳурсанд бўлдик, лекин Ғафур Ғуломдан отахон шоир ҳузурида юзма-юз ўтириб мақола ёзиб олиш қанақа бўларкин, деб ҳаяжонланардик. Кабинетдан чиқиб, иккимиз келишдик: ёзуви чиройли бўлгани учун ҳамкасб дўстига қозғ-ручка тайёрлаб келадиган, Ғафур ака айтиб турганда, мақолани ёзиб оладиган бўлдик.

Саҳар пайтида, ҳали қуёш зар нуралини тарамай дўстим билан Бешбечда, Муқийли театри олдида кўришдикда, Ғафур аканинг ҳаммага таниш Арпапоқ кўчасидаги уйига келдик.

Катта дарвозанинг ёнидаги кичик эшик очик турарди. Одатда Ғафур ака жуда эрта уйғонар эканлар. Ховлига қарадик. Ҳеч ким кўрилмади. Чакчирмоқчи бўлдинг, ҳовли катта бўлгани учун юқоридаги уйга овозимиз етмаслигини билиб, жим қолдик. Эшикда кўнғирок ҳам йўқ. Эшитишимизча, бир кун шоир Шукрулло Ғафур акадан: «Нега эшикка кўнғирок ўрнатмагансиз?» деб сўраганларида, шундай жавоб берган эканлари

— «Кўнғирок деган ёпиқ эшикка ўрнатилмади. Ахир бу эшик қўрилганидан буён кеча-кундуз очик бўлса, очик эшикнинг нимасига кўнғирок қилинган?»

Шуни эслаб, очик эшикдан ховлига бир оз юриб кирганим, турдаги пешайвонли уйдан костюм кийган, ғалстук таққан шер келбати Ғафур ака кўридилар.

— Ҳа, йигитлар! — савол оҳангда сўрадилар шоир турган жойлариди.

Салом бериб, мақсадни айтдик:

— «Ўқитувчилар газетасида... мақола ёзиб олгани келганим...»

Ғафур ака шахд билан чап қўлдаги сотатга қараб, кескин жавоб қилдилар:

— Сўфи азон айтмасдан келибсизлар-да... Бир оз айланиб, бир сотадан кейин келингилар, кўпим!

«Хўпа» маъносига кўксимизга қўлни қўйганча ҳовлидан чиқдик. Саватга қараганда 7 бўлибди. Демак, 8 да келишимиз керак. Комсомол қўлидаги чойхонага бериб, иссиқ нон, қант-қурс билан нонушта қилдик.

Бир сотат ўтган, худди айтилган пайтда яна тортиниб-қийиниб Ғафур аканинг ховлисига кириб келдик. Ғафур ака бу сафар чаман бўлиб очилган атиргулар олдида турардилар, яхши кутуб олиб пешайвонли уй чеккасидаги стол-стуга ўтказдилар, ҳол-аҳвол сўрадилар, газета қанақа чиқибганини, Тошкент шаҳар ота-оналар съезидида тайёргарликлар қандай бораётганини сўриш-

тирдилар... Кейин, бирдан Ғафур ака ниҳоятда хуштабасум билан бизларга қарадилар-да, эрқаловчи оҳангда дедилар:

— Боя келганларингда, қайтариб юборганимга ҳафа бўлмаларинг... Бир набирам бор, жуда ўжар... У бочага кетётганида, олдида ўзим қовоқ уюб ўтирмасам, чой ичмайди... Бир бурда нон, бир хўплам сут ичиб кетмагунча кўнглим жойига тушмайди... Уни бочага жўнатдим, ана энди хотиржам иш-

— Йўқ-йўқ, — дедилар-да, даст туриб пешайвонли уйга кириб, зум ўтмай қайтиб чиқдилар:

— Ёз, ўғлим, Байрон! Шу тўриқа, бир соят орасида Ғафур ака кўп тилини билиш, қардош халқлар маданиятини ўрганиш, ёшларнинг маърифатли бўлиши ҳақида чукчур мазмунли мақолани ижод этдилар. Сўнг мақола тағига «Ғафур Ғулом» деб таберрук имзоларини чекдилар.

Хайрлашарканмиз, Ғафур ака икки

БИРИНЧИ МАРТА ЭЪЛОН ҚИЛИНМОҚДА

Академик шоиримиз Ғафур Ғуломнинг бундан чорак аср аввал ўтказилган 60 йиллик юбилейи зўр тантана билан нишонланган эди. Шоирнинг таваллуд тўйида қатнашган кекса фотомухбир, СССР Журналистлар союзининг аъзоси Неъмат Аъзамов бир неча лаҳзаларни суратга туширган эди. Уларда Ғафур Ғулом билан бирга қаламшар дўстлари Ойбек, Собит Муқонов ва Комил Яшинлар акс этган.

бармоқларини кўрсатиб, камтарона оҳангда дедилар:

— Мақола қисқа, газетадан икки донга уйга ташлаб кетингилар.

«Кўп тилини билишнинг хосияти» мақоласи 1965 йилнинг 16 сентябрь кунини «Ўқитувчилар газетасида» чоп этилди.

Ҳа, юқорида айтилганидек, олтин зангламас, ҳақиқат синмас, доимияманднинг ғожи — фикрлар ҳеч қачон ўз қадрини йўқотмас экан. Ғафур Ғуломнинг кўп тилини билиш ҳақидаги ўғитлари ордан чорак аср ўтган бўлса-да, худди кун-кечагидек мазмун касб этиб, олтиндек жаранг бериб турибди. Зотан қайта қуриш, ошкоралик ва демократия шарофати билан тилларнинг қадар-қиммати ошаётган айти пайтда аллома шоиримизнинг мақоласини азиз оқшомихоилар эътиборига ҳавола этиш айти мудоао бўлади, деб умид қилдим.

Тўлқин РАСУЛОВ.

ласак бўлади.

«Сўфи азон айтмасдан» келганимизга кўнглимиз зарра оғирмаган бўлса-да, Ғафур аканинг бу тасалли беришидан унинг содда, самимий ва диққатини тани бердик. Ғафур ака столда турган радиотранзисторни ёнига сўриб, уни бурган бўлдилар-да:

— Қани, сен ёзсанми? Ўғлим, бошла, — дедилар дўстимга кўз билан ишора қилиб. — Секин айтиб тураман, шовмай ёзавар.

— Сарлавҳа: «Кўп тилини билишнинг хосияти», — дедилар Ғафур ака, зум ўтмай, қўшиб қўйдилар: — Чиройли ёзар экансан.

Дўстим жиймайиб қўйиб, шитоб билан ёзар, Ғафур ака гулзорга қараганча илҳом билан мақолани айтиб турарди. Ёзув охирида қолганда, Ғафур ака Шекспирнинг номидан кейин бир шоир исминини эслотмай қолдилар-да:

— Тил учиде турибди, ким эди, машҳур инглиз шоири бор-ку! — дедилар. Биз бир-икки шоир номини айтдик.

Янги китоблар

Наврўз
ҳақида рисола

Наврўз Ўрта Шарқ мамлакатларида шунингдек, Ўрта Осиёдаги совет республикаларида ҳар йили кенг нишонланадиган анъанавий байрамлардан биридир. Унда турли халқларнинг қадимий урф-одатлари, расм-рўсмлари, қўғилли турмуш аҳтиёжлари ўз аксини топади.

Баъзи кишилар Наврўзни дин ва диний урф-одатларга боғлиқ ҳолда таълиқ қиладилар. Бу мутлақо нотўғри. Наврўз аслида янги йил бошланishiнинг ва олам яшашининг даракисини бўлиб, дала ишларига киришадиган тантанали маросим, халқ сайли, кенг меҳнат аҳлининг баҳор байрамидир.

«Ўзбекистон» нашриёти яқинда босмадан чиқарган «Наврўз олам бугун» рисолиси анча шулар ҳақида ҳикоя қилади. Тўламага адабиётшунослар, тарихчилар, шоирлар ва журналистлар ёзган мақолалар, лаҳзалар ва таъдқиқот ишлари жамланган. Уларда Наврўзнинг келиб чиқиш тарихи, шаклланиб бориши, унинг турли мамлакатларда қай йўсинда байрам қилиниши, ана шу қадимий удум билан алоқадор урф-одатлар ҳусусида батафсил мулоҳаза юритилди.

Рисолага Наврўз ҳақидаги халқ қўшиқлари ҳам илова қилинган. Тўлама, шубҳасиз, кенг китобхоналар диққатини ўзига жалб қилади, деб хабар беради ЎзТАГ мухбири.

Халқимиз қадим-қадимдан ота-онани оламда энг улуг, мўтабар, энг муқаддас зот деб билди. Сон-саноксиз мақоллар, ривоятларда ота-онани фарзанд учун қанчалар қадр-қиммати, меҳрибон, вафодор, содиқ, ғамхўр, меҳнаткор, мураббий, моддий ва маънавий таълим заволига қай эътибор: «Олтин - кумушнинг эҳсиси бўлмас, ота-онанинг баҳоси бўлмас», «Дунёда ҳамма нарса топилар, ота-она топиламас», «Қари бор уйнинг — зари бор», «Қарини сийла, ўзинг ҳам қартайсан», «Онасини суйганинг боласини суй», «Амри пазар — аршдан улуг», «Ота-онанинг тилига ўтга-сувга ботирмас» (Изоҳ: ота-онанинг ўла-ўлгунча хизмат қил, берган сўти, тузи, тарбиясини оқла, улардан ҳеч қачон юз ўгирма, рози қил демакни бўладилар).

Навий ҳам болаларнинг ота-онага ҳурмат саклашлари зарурлигини уқтириб, болаларга хитобан, ота-оналарининг ҳурмат қил, бирини ой, бирини қуёш деб билиб, уларнинг сўзларидан, насихатларидан чиқма, бarcha хизматини одоб билан бўлсин, дейди:

Бошини фидо айла ато бошига,
Жисмини қил садқа ано қошига...
Тун-қунига айлагали нурпош,
Бирисин ой англа, бирисин қуёш...

Фарзанд ота-она учун қанчалар ширин ва азиз бўлса, ота-она ҳам боллага шунчалар ширин ва азиздир. Ота-она гўё мустаҳкам қўрғон, сени доим ҳавф-хатардан сақлаб туради. Бошининг тоғ, юрагининг шер қилган ҳам ота-онадир.

Инсонга ота-она ҳам худди ҳаёт сингари бир марта берилади. Шу ширин тўғадан фойдаланиб, ота-онани рози қилмаган фарзанд бир умр ҳасрат-надомат чекади.

Болаларда ота-оналарга нисбатан иззат-ҳурматни тарбия-

қисда бир айб деганларидек, ота-онанинг бола деб торган машаққатларини қадрламайди. Уларнинг нокоби фарзандлар ҳам учраб туради. Уларнинг тушунчасида бу «машаққатлар» шунчаки ота-она вази-фаси эмас.

Ота-онани раъжитган ноқоби фарзанд ота-онани «оқпа» бўлган. Ота суймаган ўғилни эл ҳам суймаган. «Ҳар ким эканини ўради», деган ҳикмат бор. Ҳа, ота-онанинг нимани қилсанг, бола-чақангдан қайтади. Бу ҳақ!

Ҳаётини, унинг паст-баландини, турмуш кичир-кичирларини, бола тарбиясини, хуллас, ҳаммасини ота-оналаримиздан, доимияманд кексалардан ўрганамиз.

Фактларга мурожаат этайлик. Оруз-умидлар кўкка соғирлиқ, қариганда ёлғизлик, хулмик аламини тўрттаган бир оназор доғига қулоқ беринг. У юрагидега тўлиб-тошган дардини оқ қозғатга битиб, кўзининг оқу қораси ёлғиз ўғли А. ни бироз инсофга келтиришни илтико қилиб сўрабди.

Еш бева қолган она қаттиқ қийинчиликлар билан ёлғиз ўғлини катта қилган. «Ўғил ўғай ота қўлида эзилмасин», деб ёш умрини бева ўтказган. Ўғлини ўқитган, ҳунарни қилган. Охири бир бошини икки қилиб, энди роҳатини кўраман, деганда охира захар тушган. Орадан ҳақ қанча вақт ўтмай қайнана-келин ўртасида «ғиди-ғиди» гаплар чиқиб, «сен-менга» бориб қолишди. Ке-

лин бўлар-бўлмас гапларни бақча қилиб, уйига ярашлб кетаверган. Кейна келинга «болам» деб, уй-турушидан, ҳаё-андишадан насихат қилимоқ бўлган, келин бўлса, жеркиб, қайнанининг кўнглини оғритган. Энг ёмони, қизни бузган ўз онаси бўлган. Боласи уйдан нолиб келганда ко-

либ бўлар-бўлмас гапларни бақча қилиб, уйига ярашлб кетаверган. Кейна келинга «болам» деб, уй-турушидан, ҳаё-андишадан насихат қилимоқ бўлган, келин бўлса, жеркиб, қайнанининг кўнглини оғритган. Энг ёмони, қизни бузган ўз онаси бўлган. Боласи уйдан нолиб келганда ко-

либ бўлар-бўлмас гапларни бақча қилиб, уйига ярашлб кетаверган. Кейна келинга «болам» деб, уй-турушидан, ҳаё-андишадан насихат қилимоқ бўлган, келин бўлса, жеркиб, қайнанининг кўнглини оғритган. Энг ёмони, қизни бузган ўз онаси бўлган. Боласи уйдан нолиб келганда ко-

либ бўлар-бўлмас гапларни бақча қилиб, уйига ярашлб кетаверган. Кейна келинга «болам» деб, уй-турушидан, ҳаё-андишадан насихат қилимоқ бўлган, келин бўлса, жеркиб, қайнанининг кўнглини оғритган. Энг ёмони, қизни бузган ўз онаси бўлган. Боласи уйдан нолиб келганда ко-

либ бўлар-бўлмас гапларни бақча қилиб, уйига ярашлб кетаверган. Кейна келинга «болам» деб, уй-турушидан, ҳаё-андишадан насихат қилимоқ бўлган, келин бўлса, жеркиб, қайнанининг кўнглини оғритган. Энг ёмони, қизни бузган ўз онаси бўлган. Боласи уйдан нолиб келганда ко-

либ бўлар-бўлмас гапларни бақча қилиб, уйига ярашлб кетаверган. Кейна келинга «болам» деб, уй-турушидан, ҳаё-андишадан насихат қилимоқ бўлган, келин бўлса, жеркиб, қайнанининг кўнглини оғритган. Энг ёмони, қизни бузган ўз онаси бўлган. Боласи уйдан нолиб келганда ко-

либ бўлар-бўлмас гапларни бақча қилиб, уйига ярашлб кетаверган. Кейна келинга «бол

